

**Az alapvető jogok biztosának
Jelentése
az AJB-164/2012. számú ügyben**

Előadó: dr. Barta Eszter

Az eljárás megindítása

Két társadalmi szervezet beadvánnyal fordult a jövő nemzedékek országgyűlési biztosához a vályog-, illetve természetes anyagú építészeti engedélyezésének könnyítése érdekében. Az egyik panasz kifejezetten az építési termékek műszaki követelményeinek, megfelelőség igazolásának, valamint forgalomba hozatalának és felhasználásának részletes szabályairól szóló 3/2003. (I. 25.) BM-GKM-KvVM együttes rendelet (a továbbiakban: együttes rendelet) módosítására irányult.

Az együttes rendelet 3. § (1) bekezdése alapján forgalomba hozni (továbbforgalmazni) vagy beépíteni csak megfelelőség igazolással rendelkező, építési célra alkalmas építési terméket szabad. A beadvány szerint ez a rendelkezés általános érvényű megfogalmazásával többek között olyan ősi építési technológiák, anyagok alkalmazását lehetetleníti el, mint a vályog, a terméskő, illetve egyéb, a természetben fellelhető, az organikus építészeti kelléktárát is meghatározó anyagok. A hatályos szabályozás egyúttal a környezettudatos építészeti vonalat is ellehetetleníti, amely az építőanyagok újrahasznosításával próbál reagálni a napjainkra jellemző ökológiai problémákra.

A beadványozó álláspontja szerint, bár a rendelet nem tiltja a bontott anyag, a vályog vagy az egyéb helyi anyagok felhasználását, az előírt hivatalos minősítéssel olyan követelményrendszerrel támaszt, ami ezen anyagok és termékek kiszorítását eredményezi. A helyi építőanyagok esetében a minősítés költsége ugyanis csak akkor térülne meg, ha a termék olyan volumenben kerülne piacra, hogy az már nem minősülne helyi építőanyagnak. Ez azért jelent problémát, mert a helyi és bontott építőanyagok felhasználása mellett, hogy lényegesen kisebb környezetterhelést jelent, alacsony árak miatt sok ember számára az egyetlen lehetőséget jelentik otthonuk megteremtéséhez. A helyi anyagok felhasználása, beépítése helyi munkalehetőségeket biztosíthat. További előny, hogy a jelenleg többnyire illegális módon elhelyezett bontott anyagoknak, törmeléknek, sítnek ismét értéke lenne.

A beadványokban foglaltak felvetették az egészséges környezethez való joggal összefüggő visszasság gyanúját, ezért a biztos (a panaszok tartalmi összefüggése folytán közös) vizsgálatot indított az ügyben. A vizsgálat során a tényállás felderítése, valamint a felmerülő szakkérdések tisztázása érdekében a biztos konzultált több építész-szakértővel, valamint megkereste a jogterület szabályozásáért felelős Belügyminisztériumot.

A megállapított tényállás

Az építési anyagok környezeti jellemzői

Az épített környezet létrehozása során jelentős mennyiségű anyagot kell építőanyaggá átalakítani, ami nagy energiafogyasztással és sok esetben az épület élettartamára vetítve is meghatározó károsanyag-kibocsátással jár. A legújabb kutatások szerint a gyártás során keletkező károsanyag-kibocsátás sok esetben jelentősebb, mint a használat során várható kibocsátások. Az újonnan épült épületek felhasznált anyagainak legnagyobb része gyökeresen új, legtöbbször kőolaj- vagy kőszénzármazék, más része természetes alapú, de feldolgozott, módosított összetételű vagy társított félkész- és késztermék.

A korszerű építőanyagok előállításuk során és hulladékká válásukat követően „termelik” a legtöbb károsnak minősíthető vegyületet. Az alapanyag-kitermelésnél és a gyártási folyamatban

használt segédanyagok, a keletkező melléktermékek, a környezeti kibocsátások (pl. széndioxid) és a nem vagy csak lassan lebomló építési hulladékok komoly szennyezést jelentenek. A kitermelési, gyártási, szállítási energiaszükséglet jelentős, az energia előállítása is igen nagy környezetterheléssel valósul meg.

Általában megállapítható, hogy minél több a gyártási energiaigény, minél nagyobb a feldolgozás mélysége és a szükséges gyártási segédanyagok mennyisége, annál több káros anyag keletkezik. Ehhez képest azok az anyagok tekinthetők környezetbarátnak, amelyek kis energiaráfordítással előállíthatók; nem minősülnek veszélyesnek, mert nincs vagy határérték alatti a károsanyag-kibocsátásuk; újrafelhasználhatók, újrahasznosíthatók, visszaforgathatók, illetve megújuló forrásból származnak; helyileg és helyi erőforrásokból állíthatók elő, ezért nincs szükség energiaigényes, nagy távolságú szállításra; végül megfelelnek a környezettudatos épületszerkezetek támasztotta követelményeknek.

A fenntartható építészetben alkalmazott építési anyagok (helyi fa, vályog, szalma, kő, mész, nád, stb.) kielégítik a fenti követelményeket, és így használva őket nagyságrendekkel kisebb, gyakorlatilag elhanyagolható környezeti terhelést jelentenek. További szempont, hogy az ezen anyagokból emelt épületek üzemeltetése is fenntarthatóbb és természetesebb, hiszen például kedvező hőtechnikai és páraáteresztő tulajdonságaik miatt nem igényelnek további környezeti terhelést jelentő gépesítést. Az egyértelmű ökológiai és fenntarthatósági előnyök ellenére a legrégebbi építőanyagok – a fa és néhány keményebb kőfajta kivételével – mára jóformán kiszorultak az építésből.

A helyi építőanyagok használata főleg kisléptékű építkezéseknél valósítható meg, felhasználásukat azonban jelentős adminisztratív akadályok nehezítik. A tervezők és a kivitelezők többsége ezért az újonnan kifejlesztett építőanyagokat részesíti előnyben a gyors építkezéseket megkönnyítő, kedvező tulajdonságaik miatt, illetve az építésügyi hatóságokkal való konfliktus elkerülése érdekében. A fenntartható, helyi építőanyagok ráadásul elég nehezen hozzáférhetőek, áruk pedig általában jóval magasabb a nagy sorozatban gyártott, a piacra jól bevezetett gyártmányokénál. Az ökológikus szemlélettel előállított termékek egyelőre nem is lehetnek olcsóbbak, hiszen vagy régen elfelejtett technikákat kell újra felfedezni vagy vadonatúj technikákat kifejlesztetni, sok esetben a kézi munka sem kerülhető el. Ez utóbbi persze nem is cél, hiszen a helyi építőanyagok előállítása és felhasználása munkalehetőséget biztosíthat a helyi lakosság számára.

Az építési termékek megfelelőségének igazolására vonatkozó magyar szabályozás

Az építési termékek megfelelőségének igazolását a hazai jogban – az építési termék irányelvvel¹ összhangban – az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (Étv.), továbbá az együttes rendelet írja elő.

Az Étv. 41. §-ának (1) bekezdése szerint *építési célra anyagot, készterméket és berendezést* csak a külön jogszabályban meghatározott *megfelelőség-igazolással* lehet *forgalomba hozni vagy beépíteni*. Az együttes rendeletnek a beadvánnyal támadott 3. § (1) bekezdése szintén kimondja, hogy *forgalomba hozni (továbbforgalmazni) vagy beépíteni* csak *megfelelőség igazolással rendelkező, építési célra alkalmas építési terméket* szabad.

Érdemes megjegyezni, hogy 2004. május 1-jét megelőzően az Étv. a betervezéshez is megfelelőség-igazolást írt elő, ezt a rendelkezést időközben hatályon kívül helyezték. Az együttes rendelet 3. § (2) bekezdése jelenleg úgy rendelkezik, hogy építési terméket építménybe *betervezni* akkor szabad, ha arra *jóváhagyott műszaki specifikáció* van. A rendelet alkalmazásában jóváhagyott műszaki specifikáció valamely arra jogosult szervezet által jóváhagyott és közzétett olyan műszaki dokumentáció, amely tartalmazza a termékre vonatkozó

műszaki követelményeket és rendszerint az alkalmazási feltételeket, továbbá a termék megfelelőség igazolásának módozatait is.

Az együttes rendelet alkalmazásában *építési termék* minden olyan anyag, szerkezet, berendezés vagy több, különböző részből összeállított elem, amelyet azért állítanak elő, hogy építménybe állandó jelleggel beépítsék. Az együttes rendelet 3. § (3) bekezdése alapján *építési célra alkalmas* a termék, ha a gyártó utasításainak és az építészeti-műszaki terveknek megfelelő, szakszerű beépítést követően, a termék teljes tervezett élettartama alatt, rendeltetésszerű használat és előírt karbantartás mellett, az építmény – amelybe a termék beépítésre kerül – kielégíti az *alapvető követelményeket*.²

Az Étv. 41. § (3) bekezdése szerint a megfelelőség-igazolást megfelelőségi vizsgálatok alapján lehet kiadni. A (4) bekezdés értelmében a *megfelelőség-igazolás* lehet a) szállítói (forgalmazói, gyártói) megfelelőségi nyilatkozat, b) független tanúsító szerv által kiadott irat. Ez utóbbi az együttes rendelet szerinti megfelelőségi tanúsítványnak felel meg.

Az együttes rendelet 9. § (1) bekezdése alapján a szállító feladata a termékre előírt megfelelőségi igazolási eljárás lefolytatása, valamint az eljárás eredményeként kiállított megfelelőség igazolásának (*megfelelőségi tanúsítvány* vagy *szállítói megfelelőségi nyilatkozat*) a termékhez való csatolása. A megfelelőség igazolási eljárást a 4. számú melléklet alapján a termékre vonatkozó jóváhagyott műszaki specifikáció határozza meg. Amennyiben a műszaki specifikáció erre vonatkozóan nem tartalmaz utalást, a szállító köteles meghatározni – saját termékvizsgálati felkészültsége, valamint a rendeletben felsorolt szempontok figyelembevételével – az adott termékénél, termékcsoporthoz alkalmazandó megfelelőség igazolási módozatot.

Az együttes rendelet 4. §-a értelmében a megfelelőség igazolási eljárás alapját a következő jóváhagyott műszaki specifikációk képezik:

- a) magyar nemzeti szabvány, ezen belül a honosított harmonizált szabvány;
- b) az Európai Unióhoz történő csatlakozást követően az európai műszaki engedély;
- c) az építőipari műszaki engedély.

A fenti felsorolás egyben sorrendiséget is jelöl. Az együttes rendelet szabályai értelmében ugyanis *építőipari műszaki engedély* a szállító (a termék gyártója, forgalomba hozója) kérelmére csak akkor adható ki, ha nincs a termékre vonatkozó más jóváhagyott műszaki specifikáció, vagy az ezekben foglaltaktól jelentősen eltér.³ Az építőipari műszaki engedély legfeljebb 5 évi érvényességi idővel adható ki, ami meghosszabbítható.⁴ Építőipari műszaki engedély kiadására és visszavonására a miniszter által feljogosított jóváhagyó szervezetek jogosultak.⁵ Erre jelenleg – a 16/1998. (IKK.8.) IKIM közleményben történt kijelölés alapján – az *ÉMI Építésügyi Minőségellenőrző Innovációs Nonprofit Kft.* jogosult.⁶

Az együttes rendelet 9. § (4) bekezdése értelmében *építési termék egyedi (nem sorozat) gyártása* esetén elegendő a 4. számú melléklet 2. ii) pontjának harmadik lehetősége szerinti *szállítói megfelelőségi nyilatkozatban* a termék *egyedi műszaki specifikációjának* való megfelelőséget igazolni. Az együttes rendelet által leírt megfelelőség igazolási módozatok közül ez tekinthető a legegyszerűbbnek. Nincs szükség ugyanis megfelelőségi tanúsítványra, vagyis külső szervezet bevonására, a vizsgálat pedig csupán két részből áll: 1. a termék első típusvizsgálata a gyártó által, 2. gyártásellenőrzés a gyártó által. Ez a rendelkezés tehát az egyedi termékek tekintetében *kivételt* jelent az együttes rendelet 4. §-ában meghatározott szabály alól, amely szerint szabvány hiányában csak az európai műszaki engedély (ETA) vagy az építőipari műszaki engedély (ÉME) fogadható el jóváhagyott műszaki specifikációként.

Az Étv. szintén tartalmazza az egyedi termékekre vonatkozó fenti kivételt. A 41. § (2) bekezdése alapján a *megfelelőség-igazolás* annak írásos megerősítése, hogy az építési célú termék a tervezett felhasználásra alkalmas, vagyis kielégíti a rá vonatkozó

- a) honosított harmonizált európai szabványban, vagy
- b) európai műszaki engedélyben,
- c) ezek hiányában egyéb nemzeti műszaki specifikációban (nemzeti szabványban vagy építőipari műszaki engedélyben), valamint
- d) *egyedi (nem sorozatban gyártott) termék* esetén a *gyártási tervdokumentációban* előírt követelményeket.

Összefoglalva: az építési termékek beépítése és forgalomba hozatala minden esetben megfelelőség igazoláshoz kötött, az egyedi (nem sorozatban gyártott) termék esetén azonban nincs szükség az ÉMI által kiállított megfelelőségi tanúsítványra, elegendő az egyedi gyártási tervdokumentációban előírt követelményeknek való megfelelőség gyártó általi igazolása.

A vizsgálat feltárta, hogy a fenti rendelkezéseket a hatóságok korántsem alkalmazzák egységesen. A szalmabálás-agyagos szerkezetek megfelelőségének igazolásával kapcsolatban például a gyakorlatban kétféle ellentétes értelmezése él a jogszabályoknak. Az első értelmezés alapján elegendő egyedi szerkezetként feltüntetni a terveken, és az építésznek egyedi gyártási tervdokumentációt, valamint igazoló számításokat mellékelnie hozzá. Egyes hatóságok azonban kizárólag ÉME-t hajlandók elfogadni. Az ÉME kidolgoztatása meglehetősen költséges és időigényes eljárás, nem véletlen, hogy Magyarországon csak néhány cég rendelkezik vályogtéglára vagy szalmabálás-agyagos szerkezetre vonatkozó engedéllyel.

A tapasztalatok azt mutatják, hogy a gyártmányterv megkövetelése sem minden esetben könnyen teljesíthető elvárás. Egy sajtóhír szerint például a Veszprém Megyei Kormányhivatal építésügyi hivatala nemrégiben ideiglenesen leállította a devecseri autonóm szalmaház építését, mert a hatóság megfelelőségi igazolást kért a szalmáról, amit az építető nem tudott bemutatni. Az építők a szalmatechnológiára egy ÉMI által minősített tűztesztrel rendelkeztek, amelyhez egy német vizsgálati jegyzőkönyvet csatoltak. Szerintük a német minőségi igazolást – amelyet a Német Építésbiztonsági Intézet (Deutschen Institut für Bautechnik) állított ki – el kellene fogadniuk a magyar hatóságoknak. Mivel azonban nem fogadják el, a házat tervező építéseknek gyártmánytervet kell készíteniük a szalmára, ami rengeteg időt vesz el, ezért jelentősen csúszik az építkezés.⁷

Az együttes rendelet értelmezésével kapcsolatos minisztériumi álláspont

Az építésügyi hatóságok körében gyakran előforduló jogalkalmazási problémákra tekintettel, valamint a joggyakorlat egységesítése érdekében a *Belügyminisztérium Építésügyi Főosztálya 2011 januárjában* közzétette⁸ az együttes rendelet értelmezésére vonatkozó szakmai álláspontját az alábbiak szerint.

Az Európai Unió építési termék irányelve egységesen vonatkozik bármely építménybe beépített, bármely építési termékre. Az építési termékek között nem tesz különbséget abból a szempontból, hogy újonnan gyártott ipari termékekről vagy természetes építőanyagról, illetve bontott termékről van-e szó. A kész építmény biztonsága és a beépített termékek építési célra való alkalmassága nem függhet az építési termék származásától. A bontott és újrahasznosított építőanyagnak ugyanúgy alkalmasnak kell lennie építési célra, mint az építőipar által gyártott új terméknek, és a bontott építőanyag felhasználásával készült épületnek is ki kell elégítenie az építményre előírt alapvető követelményeket.

A természetes építőanyagok általában nem szabványosított termékek. Legfeljebb a különböző faanyagokra léteznek szabványok, de például a deszka- vagy zsindefedésre, illetve a vályogszerkezetekre nem. Ebből következik, hogy – más, nem szabványosított építési termékekhez hasonlóan – a természetes anyagok építési célú alkalmazása esetében sem lehet eltekinteni a szabványt pótló építőipari műszaki engedély vagy az európai műszaki engedély

kidolgoztatásától, kivéve a nem sorozatban gyártott, egyedi termékek esetén.

A Belügyminisztérium álláspontja szerint *egyedi termékek esetén a konkrét és részletes gyártmánytervet lehet egyedi műszaki specifikációnak tekinteni*. Ilyen esetben az erre a feladatra jogosultsággal rendelkező tervezőnek kell pontosan és részletesen meghatározni a felhasználandó anyag elvárt tulajdonságait, a szállítást, az előkészítést, a tárolást és a beépítés feltételeit, az alkalmazás műszaki megoldásait és a felhasznált anyagok és/vagy a késztermék megfelelősége (minősége) ellenőrzésének módját, a körülményeknek és az alkalmazott szerkezetnek megfelelő részletességgel. A tervezőnek felelősséget kell vállalnia a természetes építőanyagra vonatkozó részletes, egyedi műszaki specifikáció teljességéért és szakszerűségéért.⁹

Az *egyedi termék fogalmát* az építési termék irányelvhez kiadott „M” jelű magyarázó irat¹⁰ tartalmazza: eszerint az egy, konkrétan meghatározott építési helyszínre tervezett, az esetleg speciális körülményeket figyelembe véve tervezett és gyártott terméket vagy termékeket tekintjük egyedi terméknek. A szakárca szerint *egyedi terméknek tekinthető például az épülethez felhasznált vályog, ha az építendő épülethez a konkrét építési telken belül termelik ki (alapárokból, pincegödörből, stb.)*. Ebben az esetben a tervezőnek a szokásos engedélyezési tervnél részletesebb módon, úgy kell dokumentálnia a vályogfal anyagára vonatkozó követelményeket, vizsgálatokat, alkalmazási-beépítési feltételeket, ahogyan az egy hasonló szerkezetre egyébként kidolgozandó, egyedi műszaki specifikációban szükséges lenne. Ha azonban a vályog kitermelése nem a saját telken belül, hanem például a település külterületén történik, és az építőanyag más épületekhez is felhasználható, akkor a téglát nem minősíthető egyedi terméknek. Ebben az esetben a vályogtéglát készítőjének egyedi műszaki specifikációt kell kidolgoztatnia az anyagra (ÉME, esetleg ETA).

A Belügyminisztérium az országgyűlési biztos megkeresésére adott tájékoztatásában felhívta a figyelmet, hogy az Európai Unió – felismerve azt, hogy a műszaki biztonsági és a közvetlen közegészségügyi szempontokon túl a társadalomban is erősödő környezeti szempontok mind fontosabb vizsgálati elemekké kell, hogy váljanak – tavaly új szabályozást alkotott. A *305/2011/EU rendelet kötelezően alkalmazandó*, és jogszabályainkat is ennek megfelelően kell kialakítani. Az uniós rendelet *ugyanakkor számos kérdés szabályozását a tagállamokra bizza*. Ez lehetőséget ad, hogy a tagállam egyedi építési termékek, a természetes anyagú, valamint bontott építőanyagok forgalomba hozatalának, beépítésének hazai szabályait megalkossa. A BM álláspontja szerint vezérelvként leszögezhető, hogy a szakmai kontroll igényéről nem szabad lemondani egyetlen anyagsoport esetében sem.

Az együttes rendelet felülvizsgálatát a 2012. év második félévi munkatervében szerepelteti a Belügyminisztérium. A tárca hatáskörén túlmutató olyan kérdések, mint a gyártást, minősítést, újrahasznosítást támogató rendszerek, csak gazdasági és foglalkoztatási, illetve iparpolitikai koncepció mentén valósíthatók meg, melyhez a tárca – erre irányuló szándék esetén – szakmai segítséget nyújthat. A természetes építőanyagok szakszerű felhasználását, beépítését magyar nemzeti szabványok vagy előszabványok segíthetik. A múlt év végén ennek előmozdítására a BM szerződést kötött a Magyar Szabványügyi Testülettel a *vályog és a szalma építőanyagok műszaki követelményeire vonatkozó előszabvány* kidolgozására. A szabványkézirat elkészülése 2012. április végéig várható.

A 2013. július 1-jétől alkalmazandó európai uniós szabályozás

Az Európai Parlament és a Tanács 305/2011/EU rendelete (2011. március 9.) az építési termékek forgalmazására vonatkozó harmonizált feltételek megállapításáról és a 89/106/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről 2011. április 24-én hatályba lépett, rendelkezéseinek legnagyobb része azonban csak 2013. július 1-jétől alkalmazandó.

A rendelet kimondja, hogy *egyedi tervezésű és gyártású építési termékek* esetében –

amennyiben bizonyítható, hogy a forgalomba hozott termék megfelel az alkalmazandó követelményeknek – lehetővé kell tenni a gyártó számára, hogy a teljesítmény-értékelésre *egyszerűsített eljárásokat* alkalmazzon. [Preambulum (39) bekezdés]

Harmonizált szabvány által szabályozott építési termék esetében, vagy ha a termék megfelel egy, a termék vonatkozásában kiadott európai műszaki értékelésnek, a gyártónak forgalomba hozatalakor nyilatkozatot kell kiállítania a termék teljesítményére vonatkozóan. [4. cikk (1) bekezdés]

A 4. cikk (1) bekezdésétől eltérve, és abban az esetben, ha nincsenek olyan uniós vagy nemzeti rendelkezések, amelyek megkövetelnék az építési termékek rendeltetésének helyén az alapvető jellemzőkről szóló nyilatkozat kiadását, a harmonizált szabvány által szabályozott termék forgalomba hozatalakor *a gyártó eltekinthet a teljesítménynyilatkozat kiállításától, amennyiben*

- a) az *egyedi vagy rendelésre készített, nem sorozatban gyártott, meghatározott célra szánt* építési terméket a termék biztonságos beépítéséért felelős gyártó *egyetlen, beazonosítható építménybe* építi be, összhangban az alkalmazandó nemzeti szabályokkal és a nemzeti előírások szerint kijelölt, a biztonságos kivitelezésért felelős személyek felügyelete mellett;
- b) az építési terméket *az építkezés helyszínén gyártották*, az alkalmazandó nemzeti szabályok szerint az építménybe való beépítés céljával, és a tagállami előírások szerint kijelölt, a biztonságos kivitelezésért felelős személyek felügyelete mellett; vagy
- c) az építési terméket *hagyományos vagy az örökségmegőrzésnek megfelelő módon, nem ipari gyártás keretében* állítják elő, olyan építmények megfelelő felújítása céljára, amelyek a vonatkozó tagállami szabályok szerint környezetük kiemelt státusa vagy különleges építészeti vagy történeti értékük miatt hivatalos védelmet élveznek. [5. cikk]

Az egyedi, vagy rendelésre, nem sorozatban gyártott, egy adott megrendelésre előállított és egyetlen beazonosított építménybe beépített, harmonizált szabvány által szabályozott építési termék esetében az V. melléklet szerint alkalmazandó rendszer teljesítményértékelési részét *a gyártó egyedi műszaki dokumentációval helyettesítheti*, amely bizonyítja, hogy az adott termék megfelel az alkalmazandó követelményeknek, és igazolja, hogy az alkalmazott eljárások egyenértékűek a harmonizált szabványokban előírt eljárásokkal. [38. cikk (1) bekezdés]

Az uniós rendelet az irányelvhez¹¹ képest jóval részletesebben tárgyalja az egyedi termékek esetén követendő egyszerűsített eljárást és annak alkalmazási feltételeit. A Bizottság által meghatározott keretek között a tagállamok szabadon értelmezhetik az egyedi (nem sorozatban gyártott) termék fogalmát. Szintén a tagállamokra tartozó kérdés, hogy konkrétan mit fogadnak el egyedi műszaki dokumentációként. A harmonizált szabványok előírása ugyanakkor szűkíti az egyszerűsített eljárás alkalmazási lehetőségeit.

Érintett alapvető jogok és értékek

- *jogállamiság, jogbiztonság* (Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés: „Magyarország független, demokratikus jogállam.”)
- *jövő nemzedékek érdekei – nemzet közös öröksége* (Alaptörvény P) cikk: „A természeti erőforrások, [...] a biológiai sokféleség, [...] valamint a kulturális értékek a nemzet közös örökségét képezik, amelynek védelme, fenntartása és a jövő nemzedékek számára való megőrzése az állam és mindenki kötelessége.”)
- *egészséghez való jog* (Alaptörvény XX. cikk: „(1) Mindenkinnek joga van a testi és lelki egészséghez. (2) Az (1) bekezdés szerinti jog érvényesülését Magyarország [...]”)

- a környezet védelmének biztosításával segíti elő.”)
- *egészséges környezethez való jog* (Alaptörvény XXI. cikk: „Magyarország elismeri és érvényesíti mindenki jogát az egészséges környezethez.”)

A vizsgálat megállapításai

I. A hatáskör tekintetében

A jövő nemzedékek országgyűlési biztosa vizsgálatát az állampolgári jogok országgyűlési biztosáról szóló 1993. évi LIX. törvény (Obtv.) 27/B. § (1) bekezdésére alapozta. Ennek alapján a jövő nemzedékek országgyűlési biztosának feladata volt a környezet és a természet állapotának fenntarthatóságát és javítását biztosító jogszabályi rendelkezések érvényesülésének figyelemmel kísérése, értékelése és ellenőrzése. A természetes és bontott építőanyagok felhasználására vonatkozó szabályozás közvetlen kapcsolatban áll a környezet állapotának fenntarthatóságával, ezért annak vizsgálata a jövő nemzedékek országgyűlési biztosa hatáskörébe tartozó feladat volt.

A 2012. január 1-jén hatályba lépett, alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (Ajbt.) 45. § (1) bekezdése alapján a jövő nemzedékek országgyűlési biztosának jogutódja az alapvető jogok biztosa. Bár az egészséges környezethez való alapvető jog védelmében megválasztott külön biztos intézménye megszűnt, a jövő nemzedékek érdekeinek védelme továbbra is kiemelt területként szerepel az alapvető jogok biztosának tevékenységében. Ez olvasható ki az Ajbt. 1. § (2) bekezdésének b) pontjából, mely szerint az alapvető jogok biztosa tevékenysége során – különösen hivatalból indított eljárások lefolytatásával – megkülönböztetett figyelmet fordít az Alaptörvény P) cikkében meghatározott értékeknek (a továbbiakban: a jövő nemzedékek érdekei) a védelmére.

Az Ajbt. 37. §-a értelmében, hogy ha az alapvető jogok biztosa álláspontja szerint a visszásság valamely jogszabály felesleges, nem egyértelmű vagy nem megfelelő rendelkezésére, illetve az adott kérdés jogi szabályozásának hiányára vagy hiányosságára vezethető vissza, a visszásság jövőbeni elkerülése érdekében javasolhatja a jogalkotásra jogosult szervnél jogszabály módosítását, hatályon kívül helyezését vagy kiadását, illetve a jogszabály előkészítőjénél jogszabály előkészítését.

A vizsgálatot az Alaptörvény 30. cikke, valamint az Ajbt. 45. § (1) bekezdése alapján a *jövő nemzedékek országgyűlési biztosa jogutódjaként* folytattam le.

II. Az ügy érdeme tekintetében

Az együttes rendelet értelmezésével és alkalmazásával kapcsolatos problémák

a) Az építési termék fogalma

Az építési termék együttes rendelet szerinti fogalma („minden olyan anyag, szerkezet, berendezés vagy több, különböző részből összeállított elem, amelyet azért *állítanak elő*, hogy építménybe állandó jelleggel beépítsék”) nehezen értelmezhető az olyan építési anyagok (nyersanyagok) tekintetében, amelyeket nem gyártóüzemben állítanak elő. Ilyenek a természetben fellelhető és az épített környezetből kinyert anyagok. Az együttes rendelet hatálya csak az építési termékekre terjed ki, és csupán azokra nézve írja elő a megfelelőség igazolás létét. Az Étv. 41. § (1) bekezdése ugyanakkor nem építési termékről, hanem építési célra felhasznált anyagról, késztermékről, berendezésről beszél, ez alapján tehát *bármilyen építési célra felhasznált anyag megfelelőség igazolásához kötött*.

Ennek a követelménynek az ésszerűsége annak fényében ítélni lehet, hogy *mennyire differenciáltak* a megfelelőség igazolás szabályai. Vitathatatlan a minisztérium azon érvelése, hogy a kész építmény biztonsága és a beépített termékek építési célra való alkalmassága nem függhet az építési termék származásától. Ebből azonban még nem következik, hogy az egyes

építési anyagok és technikák, valamint felhasználási módok között meglévő különbségeket ne lehetne (és kellene) a szabályozás, illetve a jogalkalmazás szintjén megjeleníteni. Nem lenne életszerű, ha a minősítés szempontjából azonos elbírálás alá esnének a modern technológiával, üzemi körülmények között előállított, sorozatban gyártott építési termékek (akkor sem, ha természetes alapúak), valamint a helyi és/vagy helyben, kis mennyiségben előállított, nem vagy csak kevéssé feldolgozott építési anyagok.

A hatályos szabályozás alapján a minősítés legfontosabb kérdései, hogy mit tekintünk egyedi terméknek, milyen egyedi műszaki dokumentációt fogadunk el a megfelelőség igazolására, illetve ki jogosult a megfelelőség igazolás kiállítására.

b) Az egyedi termék fogalma

Sem az Étv., sem az együttes rendelet nem határozza meg az egyedi (nem sorozatban gyártott) építési termék fogalmát, ami a hatósági jogalkalmazás során eltérő értelmezésekhez, ezáltal jogbizonytalansághoz vezethet. A Belügyminisztérium Építésügyi Főosztálya által közzétett szakmai álláspont az egyedi termék fogalma tekintetében egy, az építési termék irányelvhez kiadott, kötelező erővel nem bíró magyarázó iratra hivatkozik.

Az Alkotmánybíróság vonatkozó határozatában elvi érveléssel mutatott rá arra, hogy a minisztériumi és egyéb központi állami szervektől származó, jogi iránymutatást tartalmazó leiratok, körlevelek, útmutatók, iránymutatások, állásfoglalások és egyéb informális jogértelmezések, amelyek nem a jogalkotásról szóló törvény garanciális szabályainak betartásával kerülnek kibocsátásra, sértik a jogállamiság követelményét. Jogbizonytalanságot teremtenek, kiszámíthatatlanná teszik a jogalanyok, a jogalkalmazó szervek magatartását. Bár a bennük foglalt jogértelmezésnek semmiféle jogi ereje, kötelező tartalma nincs, miután az államigazgatás központi szervei bocsátják ki, alkalmasak arra, hogy a címzetteket megtévezzék, s a címzettek kötelező előírásaként kövessék azokat.¹²

A jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény 2. § (1) bekezdése előírja, hogy a jogszabálynak a címzettek számára egyértelműen értelmezhető szabályozási tartalommal kell rendelkeznie. *A fentiekre tekintettel megállapítottam, hogy a Belügyminisztérium Építésügyi Főosztálya által kibocsátott állásfoglalás, és annak kötelező jellegű alkalmazása a jogállamiság elvéből¹³ levezethető jogbiztonság, és az annak részét képező tisztességes eljárás alkotmányos követelményével összefüggésben visszásságot idéz elő és tart fenn.*

Álláspontom szerint tartalmi szempontból is aggályos az egyedi termék fogalmának Belügyminisztérium általi, szűkítő értelmezése, miszerint kizárólag az adott építési telekről származó anyag (vályog) tekinthető egyedi terméknek. Ez az értelmezés nincs összhangban sem a gyakorlattal (hiszen általában nem tisztán, egy az egyben jó a telken lévő vályog, hanem keverni kell egyéb anyagokkal), sem a 305/2011/EU rendelet szabályaival.

c) A megfelelőség igazolással kapcsolatos kérdések, problémák

1. Az együttes rendelet szövegéből nem derül ki, hogy a 9. § (4) bekezdés alkalmazásában mit kell érteni *egyedi műszaki specifikáció* alatt. Az Étv. egyedi termék esetén a gyártási tervdokumentációnak való megfelelést írja elő. A két szabály összevetése, valamint a Belügyminisztérium által közzétett szakmai álláspont utal csak arra, hogy egyedi termék esetén a gyártmánytervet lehet egyedi műszaki specifikációnak tekinteni.

2. Nem egyértelmű továbbá az sem, hogy az együttes rendelet 3. § (2) bekezdése által az építési termék betervezéséhez előírt *jóváhagyott műszaki specifikáció* alatt egyedi termék esetén mit kell érteni, különös tekintettel arra, hogy az együttes rendelet minden esetben valamely arra jogosult *szervezet* által jóváhagyott és közzétett műszaki dokumentációt ért jóváhagyott műszaki specifikáció alatt. Ami biztos, hogy a hatályos szabályok értelmében az engedélyező hatóságok nem kérhetnek megfelelőség-igazolást a tervezőtől.¹⁴

3. Az együttes rendelet 9. § (1), illetve (4) bekezdésének értelmezése alapján a *szállítói megfeleléségi nyilatkozat* kiállítására egyedi termék esetén a *gyártó* jogosult. Az építőipari kivitelezési tevékenységről szóló 191/2009. (IX.15.) Korm. rendelet 13. § (4) bekezdése szerint ugyanakkor az építési munkaterületről származó természetes építőanyagok és a bontott építési termékek esetében a *felelős műszaki vezető* dönt azok építési célra való megfeleléséről, ismételt felhasználhatóságáról, beépíthetőségéről. Az említett jogszabályi rendelkezések egymáshoz való viszonya nem egyértelmű, ami jobbizonytalansághoz vezet.

A fentiekből látható, hogy az építési termékekre vonatkozó szabályozás hiányos, az együttes rendelet egyes rendelkezései önmagukban, illetve más jogszabályi rendelkezésekkel összevetve sem egyértelműek. Mindez – a BM által kiadott jogi iránymutatással együtt – a jogállamiság, illetve az annak immanens részét képező jobbiztonság követelményébe ütközik.

A természetes és bontott építőanyagokra vonatkozó hatályos szabályozás, illetve annak minisztériumi értelmezése továbbá több ponton nem megfelelő, mert nem szolgálja az épített környezet állapotának fenntarthatóságát és javítását, ami az egészséges környezethez való alapvető joggal összefüggő visszásság közvetlen veszélyét hordozza magában.

A környezetvédelmet érintő alapjogok és kötelezettségek – az Alkotmány 18. §-ában szereplő egészséges környezethez való jog, valamint a 70/D. §-ban rögzített egészséghez való jog megvalósításának eszközeként az állam környezetvédelmi kötelezettsége – gyakorlatilag változatlan megfogalmazásban szerepelnek az Alaptörvényben.¹⁵ A korábbi Alkotmányhoz képest jelentős novumnak tekinthető ugyanakkor a jövő nemzedékek érdekeinek védelme, illetve a fenntartható fejlődés gondolatának megjelenése az Alaptörvényben.¹⁶

Az energiaválság és a klímaváltozás egyértelműen valamennyi gazdasági ágazatra kiterjedő, gyökeres fordulatot igényel a társadalom részéről. A globális válsághoz vezető folyamatokkal szemben a helyi megoldásokra kell helyezni a hangsúlyt: a helyi természeti, kulturális és szellemi erőforrások megőrzése lehet a túlélés egyedüli záloga. A jövő nemzedékek érdekeit tehát a helyi erőforrásokra támaszkodó helyi megoldások szolgálják minden területen, az élelem-termeléstől az építési tevékenységekig bezárólag.

A helyi, természetes és bontott építőanyagok használatát kedvező környezeti jellemzőik miatt a lehető legteljesebb mértékben támogatni kell: ez szolgálja a klímaváltozás elleni küzdelmet, az energiaigény csökkenését, a hulladékgazdálkodási célokat, valamint a környezeti állapot egyéb módon történő javítását. Mindez azonban feltételezi az egyes anyagok használatához, az egyes építési tevékenységekhez nélkülözhetetlen évszázados emberi tapasztalatok és tudás meglétét, megőrzését. A hagyományos építőanyagok használatára vonatkozó, nemzedékről nemzedékre áthagyományozódó tudás ugyanakkor kiveszőben van. Olyan pótolhatatlan kulturális értékről van pedig szó, amely a nemzet közös örökségét képezi, ezért megőrzése és átadása mindannyiunk közös felelőssége. A magyar állam ezzel kapcsolatos kötelességének elsősorban az Alaptörvény rendelkezéseit végrehajtó, a fenntarthatóság szempontjait és a jövő nemzedékek érdekeit előtérbe helyező jogszabályok megalkotásával tehet eleget.

A fenntarthatósági szempontok érvényesítése az építési termékek szabályozásában

Ahogy arra a Belügyminisztérium is utalt válaszelevelében, az új európai uniós szabályozásban kiemelt figyelmet kaptak a környezeti szempontok. A 305/2011/EU rendelet I. melléklete az építményekre vonatkozó alapvető követelményekről szól. A rendelet a „*higiénia, egészség és környezetvédelem*” körében előírja, hogy az építményeket úgy kell megtervezni és kivitelezni, hogy életciklusuk alatt higiéniai, egészségi és biztonsági szempontból ne jelentsenek veszélyt sem az azt építőkre, sem a lakókra, sem a szomszédokra, és építésük, használatuk és lebontásuk közben teljes életciklusuk alatt ne gyakoroljanak túlzott hatást sem a környezet

minőségére, sem az éghajlatra.

Az alapvető követelmények között új elem „*a természeti erőforrások fenntartható használata*”. Eszerint az építményeket úgy kell megtervezni, kivitelezni és lebontani, hogy biztosított legyen a természeti erőforrások fenntartható használata, és biztosítva legyenek különösen a következők:

- a) az építmények, a felhasznált anyagok és részek bontás után újrafelhasználhatók vagy újrahasznosíthatók;
- b) az építmények tartósak;
- c) az építményekben környezetbarát nyersanyagokat és másodlagos nyersanyagokat használnak.

Az új európai uniós szabályozásra figyelemmel a természeti erőforrások fenntartható használata az országos településrendezési és építési követelményekről szóló 253/1997. (XII.20.) Korm. rendelet (OTÉK) tervezett módosításában is megjelenik. A tervezet szerint az építmény és annak részeinek tervezése, megvalósítása és bontása során törekedni kell a környezettudatos fenntarthatóság szempontjaira, melyek közül kiemelendő *a fenntartható építőanyag felhasználás, amely törekszik a helyi vagy helyben gyártott építőanyagok betervezésére, a bontott építőanyagok szakszerű újrafelhasználására.*

A fentiekből is látható, hogy az építmények biztonsága és a környezetvédelem (fenntarthatóság) nem egymást kizáró szempontok. Kétségtelen, hogy a szakmai kontroll igényéről egyetlen anyagcsoport esetében sem szabad lemondani, *a minőség ellenőrzésére azonban olyan differenciált szabályozást kell kialakítani, hogy az a helyben fellelhető természetes anyagokból kis mennyiségben előállított építőanyagok esetében is reálisan elérhető legyen.* Biztosítani kell például, hogy elérhető áron be lehessen vizsgáltatni egy vályogtéglát, ehhez segítséget nyújthat többek között a mozgólaborok engedélyezése. A megfelelőségi vizsgálatnak időtartamát tekintve is életszerűnek kell lennie, ami a helyszínen vagy beküldött minta alapján végzett gyors lefolyású vizsgálatokkal érhető el. *A helyi építőanyagok minőségét összességében tehát lényegesen egyszerűbbé és olcsóbbá kell tenni.*

A vizsgálat alapjául szolgáló beadvány szerint több uniós tagország szabályozása is biztosítja a bontott, illetve helyi építőanyagok alkalmazásának ésszerű, költséges minősítési eljárás nélküli alkalmazási lehetőségét. Hollandiában például elegendő, ha a tervező és/vagy a kivitelező vállalja a 10 éves garanciát, ezen túl a tervező szabadon meghatározhatja, mikor, hol és milyen anyagot használ. Németországban nincs vályogszabvány, de van egy szakmai szervezetek által elismert ajánlás, a vályogépítés szabályait rögzítő, szabványt helyettesítő kézikönyv (*Lehmbau Regeln*).¹⁷ Ez a kézikönyv kitér a vályog fajtáira, a technológiákat ismerteti, és a minősítés módozatait is fajtánként részletezi. Az érintett tervezőnek, kivitelezőnek elegendő nyilatkozni, hogy ezen ajánlást betartva tervez-kivitelez. A német gyakorlatban a hazainál lényegesen nagyobb cégek sem tudják minősíteni termékeiket, hanem specifikálják a termékek műszaki tulajdonságát, és vállalják, hogy az megfelel a *Lehmbau Regeln*-ben definiált termék kategóriának.¹⁸

Érdekes kérdés, hogy mi történne akkor, ha valaki például német gyártmányú, Németországban legálisan forgalmazott (ugyanakkor harmonizált európai szabvány által nem szabályozott, európai műszaki engedéllyel nem rendelkező) vályogtéglából szeretne építkezni Magyarországon. Vajon ilyen esetben is megkövetelné a magyar építésügyi hatóság az ÉME kidolgoztatását vagy elfogadná a megfelelőség igazolására a német gyártó által kiállított nyilatkozatot. Ennek kapcsán indokolt vázlatosan összefoglalni az Európai Bíróság mennyiségi korlátozásokkal kapcsolatos gyakorlatát. A mennyiségi korlátozások fogalmát a Bíróság elsőként a Dassonville-ítéletben határozta meg.¹⁹ Eszerint a Bíróság mennyiségi korlátozással azonos

hatású intézkedésnek tekinti a tagállamok minden olyan kereskedelemre vonatkozó szabályát, amely közvetlenül vagy közvetve, ténylegesen vagy potenciálisan akadályozhatja a Közösségen belüli kereskedelmet.

A mennyiségi korlátozással azonos hatású intézkedésre tipikus példa a Cassis de Dijon ügy.²⁰ A Bíróság ebben kimondta, hogyha egy terméket jogszerűen állítanak elő és forgalmazznak egy tagállamban, akkor ezt a terméket a Közösség egész területén szabadon forgalmazhatónak kell tekinteni (*egyenértékűség elve [principle of equivalence]*). A Cassis de Dijon ítélet alapján terjedt el a *kölcsönös elismerés (mutual recognition)* fogalma, vagyis, hogy az áruk szabad mozgását a tagállamok nemzeti jogrendszereik különbözősége alapján csak akkor korlátozhatják, ha erre a Bíróság ítélete alapján „*az adóügyi felügyelet hatékonysága, a közegészség védelme, a kereskedelmi ügyletek tisztessége és a fogyasztók védelme*” érdekében van szükség.

A Cassis de Dijon ítéletben felsorolt ún. „*kényszerítő követelmények*”-nek (*mandatory requirements*) nevezett korlátozó lehetőségeket szigorúan meg kell különböztetni a mennyiségi korlátozásokkal azonos hatású intézkedések alóli, az EK-Szerződés 30. cikkében meghatározott kivételektől. E kényszerítő követelményekre csak olyan esetekben lehet hivatkozni, amikor az adott nemzeti intézkedés egyaránt vonatkozik a hazai és az importált termékekre, és a tagállam bizonyítja, hogy azért korlátozza a kereskedelmet, mert abban a tagállamban, ahonnan a termék származik, a jogi szabályozás valamilyen tekintetben nem éri el az adott tagállam szintjét, illetve nem nyújt megfelelő védelmet.

A hazai építési szabályok az építési termékek műszaki megfelelőségére koncentrálnak, a környezeti megfelelőség vizsgálata egyelőre háttérbe szorul. Az egyre erősödő uniós elvárásokra is tekintettel nyomatékosan *felhívom a figyelmet az építési termékek teljes életciklusára kiterjedő környezetvédelmi minősítésének fontosságára*. Az építési termékek környezeti minősítése történhet beépített energiatartalom, visszaforgathatóság, egészségre gyakorolt hatás, stb. alapján. A 305/2011/EU rendelet értelmében²¹ az erőforrások fenntartható használatának, valamint az építmények környezeti hatásának értékelése során – amennyiben rendelkezésre áll – *környezetvédelmi terméknnyilatkozatokat* kell alkalmazni.

A Magyarországon képződő hulladék jelentős részét a fel nem használt építési törmelék adja. Az Európai Parlament és a Tanács 2008. november 9-i, a hulladékokról és egyes irányelvek hatályon kívül helyezéséről szóló 2008/98/EK irányelve előírja, hogy *a tagállamoknak 2020-ig a nem veszélyes építési és bontási hulladékok újra-használatra történő előkészítését, újrafeldolgozását és az egyéb, anyagában történő hasznosítását [...] tömegében minimum 70%-ra kell növelni*²². Ez az előírás szorosan összefügg az építési termékekről szóló uniós rendeletben megfogalmazott, az építőanyagok bontás utáni újrafelhasználhatóságára, illetve újrahasonosíthatóságára vonatkozó követelménnyel.

A fenti szabályok révén az Európai Unió egyértelműen kijelölte az irányt az építészet fenntarthatóvá válása felé. A kérdés ezek után az, hogy a magyar állam hogyan kívánja elérni a fennmaradó nyolc évben az építési és bontási hulladék hasznosítására vonatkozó 70%-os arányszámot, illetve milyen konkrét intézkedésekkel kívánja ösztönözni a helyi és helyben gyártott építőanyagok betervezését, a környezetbarát nyersanyagok és másodlagos nyersanyagok használatát, valamint a bontott építőanyagok szakszerű újrafelhasználását. Az adminisztratív eszközök mellett ennek hatékony módja lehet a különböző (részben) önkéntes közgazdasági eszközök használata. Ide sorolhatók például a környezetvédelmi terméknnyilatkozat, az öko-címke és a környezetvédelmi termékdíj.

Intézkedéseim:

A jelentésemben feltárt, alapvető joggal összefüggő visszasságok orvoslása, jövőbeni

megelőzése, valamint az egységes jogalkalmazás érdekében, az Ajbt. 37. §-a alapján javaslom

1. a *belügyminiszternek*, hogy az együttes rendelet tervezett felülvizsgálata során kiemelten vegye figyelembe a jelentésben kifejtett szempontokat, így különösen
 - az együttes rendelet végrehajtásával kapcsolatos gyakorlati tapasztalatok és alkalmazási nehézségek fényében vizsgálja felül az egyedi (nem sorozatban gyártott) építési termék fogalmának értelmezését, valamint a megfelelőségi igazolási eljárás során elfogadható egyedi műszaki specifikációk körét;
 - a kölcsönös elismerés elve alapján vegye fontolóra a német gyakorlat adaptálását, vagyis az egyes természetes anyagok használatára vonatkozó, szakmai szervezetek által elfogadott ajánlások, kézikönyvek szabványt pótló egyedi műszaki specifikációként való elfogadását.

Az Ajbt. 32. § (1) bekezdése alapján kezdeményezem, hogy

1. a *belügyminiszter*
 - az érintett tárcákkal együttműködésben dolgozzon ki olyan szabályokat és támogatási rendszert, amelyek lehetővé teszik, hogy az építési termékek minősítése reálisan elérhetővé váljon a helyi, természetes anyagokból készült építési termékek kis mennyiségben történő előállítására esetén is;
 - helyezzen nagyobb hangsúlyt az építési termékek környezeti megfelelőségének vizsgálatára, a környezetvédelemért felelős vidékfejlesztési miniszterrel, valamint a klíma- és energiaügyért felelős nemzeti fejlesztési miniszterrel közösen támogassa az építési termékek környezetvédelmi minőségét végző szervezetek és rendszerek létrejöttét Magyarországon, valamint segítse elő a környezetvédelmi terméknyilatkozatok alkalmazását.
2. a *nemzetgazdasági miniszter* összehangolt gazdaság-, foglalkoztatás- és iparpolitikai koncepció mentén, az illetékes tárcákkal együttműködésben tegyen meg minden szükséges és lehetséges intézkedést a helyi és/vagy helyben gyártott, természetes, környezetbarát, illetve bontott (újrafelhasznált, újrahasznosított) építőanyagok használatának előmozdítása érdekében.
3. a *vidékfejlesztési miniszter* rövidtávon is ösztönözze az építési és bontási hulladék minél nagyobb arányú hasznosítását, ennek érdekében vegye fontolóra a környezetvédelmi termékdíj bevezetését az építési termékek körében.

Budapest, 2012. március 19.

Prof. Dr. Szabó Máté sk.

Melléklet: Lábjegyzet

¹ A Tanács 89/106/EGK (1988. december 21.) számú irányelve az építési termékekre vonatkozó tagállami törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések közelítéséről.

² Az Étv. 31. § (2) bekezdése alapján ezek a mechanikai ellenállás és stabilitás; tűzbiztonság; higiénia, egészség- és környezetvédelem; használati biztonság; zaj és rezgés elleni védelem; energiatakarékosság és hővédelem.

³ Együttes rendelet 5. § (1) bekezdés

⁴ Együttes rendelet 5. § (5) bekezdés

⁵ Együttes rendelet 8. § (1) bekezdés

⁶ Ld. még együttes rendelet 15. § (5) bekezdés

⁷ <http://www.alternativenergia.hu/leallitottak-a-szalmahaz-epiteset/44064>

⁸ Az *építési termékek megfelelőség igazolásának gyakran feltett kérdései természetes anyagok és egyedi termékek* „szakmai álláspontot” a BM Építésügyi Főosztálya eljuttatta az első- és másodfokú építésügyi hatóságok részére, valamint közzétette a minisztérium által működtetett e-epites.hu szakmai portálon. <http://www.e-epites.hu/hirek/az-epitesi-termekek-megfeleloseg-igazolasanak-gyakran-feltett-kerdesei>

- ⁹ Ebből is látható, hogy egy ilyen részletes gyártmányterv elkészítése jelentős többletterhet és felelősséget ró a tervezőre, ami a megrendelő szemszögéből lényegesen megdrágítja az építkezést.
- ¹⁰ <http://eurocodes.jrc.ec.europa.eu/doc/gpm.pdf>
- ¹¹ Az építési termék irányelv 13. cikk (5) bekezdése mindössze annyit mondott, hogy egyedi gyártás (nem sorozatgyártás) esetén elegendő egy, a III. melléklet 2. ii. pontjának harmadik lehetősége szerinti megfelelési nyilatkozat, kivéve, ha a biztonságra és egészségre különösen lényeges hatást gyakorló termékek műszaki előírásai másként rendelkeznek.
- ¹² 60/1992. (XI.17.) AB határozat
- ¹³ Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés
- ¹⁴ Bár a BM álláspontja szerint az építési termékek megfelelésig igazolása nem része az építési engedélyezési eljárásnak, a gyakorlatból számos olyan példa hozható, amikor azért nem engedélyeztek egy tervet, mert a betervezett természetes anyagok nem az építési telekről származtak és nem rendelkeztek minősítéssel
- ¹⁵ Alaptörvény XX., XXI. cikk
- ¹⁶ Ld. Nemzeti hitvallás, P) cikk, Q) cikk, 38. cikk
- ¹⁷ Magyar nyelven is elérhető *Medgyasszay, Novák: Föld és szalmaépítéset* c. könyvének mellékleteként.
- ¹⁸ Például az Európa számos országában forgalmazott CLAYTEC vályogtégla esetében.
<http://www.claytec.de/fileadmin/bs/07-013.pdf>
- ¹⁹ C-8/74., A Tribunal de première instance de Bruxelles (Belgium) előzetes döntéshozatal iránti kérelme alapján hozott ítélet a Procureur du Roi kontra Benoît és Gustave Dassonville ügyben, ECR(1974) 00837
- ²⁰ C-120/78., A Hessisches Finanzgericht (Németország) előzetes döntéshozatal iránti kérelme alapján hozott ítélet a Rewe-Zentral AG kontra Bundesmonopolverwaltung für Branntwein ügyben, ECR(1979) 00649
- ²¹ Preambulum (56) bekezdés
- ²² 11. cikk (2) bekezdés b) pont